Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СЕМЕНСКИ И САДЕН МАТЕРИЈАЛ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ РАСТЕНИЈА

Се прогласува Законот за семенски и саден материјал за земјоделски растенија,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 20 март 2006 година.

Бр. 07-1232/1
20 март 2006 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател на Собранието
на Република Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски,** с.р.

З А К О Н
ЗА СЕМЕНСКИ И САДЕН МАТЕРИЈАЛ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ РАСТЕНИЈА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1
Предмет на уредување

(1) Со овој закон се уредуваат производството, подготовката за трговија, етикетирањето, трговијата, увозот и извозот на семенски материјал, саден материјал за земјоделски растенија (житни, фуражни, градинарски, маслодајни, влакнодајни, репа, компир, тутун, украсни растенија, овошни растенија и винова лоза) и мицелиум за габи за исхрана; обврските на лицата кои се занимаваат со производство, доработка, трговија и увоз и извоз на семенски и саден материјал за земјоделски растенија; пријавувањето, испитувањето, одобрувањето, запишувањето и одржувањето на сорти на земјоделски растенија во национална сортна листа; служба за сертифицирање на семенски и саден материјал, јавните овластувања, овластени лаборатории, чувањето на дефинитивни примероци на семенски и саден материјал и други прашања од областа на семенскиот и садниот материјал.

Член 2
Примена на Законот

Одредбите од овој закон се применуваат и на семенски и саден материјал од други видови земјоделски растенија од утврдените во членот 1 на овој закон доколку се пуштаат во трговија со цел да се употребат за земјоделско производство.

Член 3
Цел на Законот

Цел на овој закон е обезбедување на производство и трговија на квалитетен семенски и саден материјал за земјоделски растенија, развој на земјоделското производство, заштита на животната средина и природата, како и заштита на потрошувачите.

Член 4

Значење на поимите

Поимите употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. Семенски материјал е семенски материјал од житни, фуражни, градинарски, маслодајни, влакнодајни, репа, компир, тутун, украсни растенија, овошни растенија и винова лоза кој е наменет за производство по пат на генеративно размножување;

2. Саден материјал се делови на растенија или цело растение произведени по пат на вегетативно или генеративно размножување, наменети за производство на:

- расад,
- овошни растенија,
- винова лоза и
- украсни растенија, вклучувајќи и грмушки;

3. Мицелиум е чиста култура на хифи на габи размножени на цврста или течна подлога, која служи за размножување на габите;

4. Партија е број и количество на семенски или саден материјал на земјоделските растенија од ист вид, сорта и категорија, која се препознава по потеклото, е со ист квалитет и е хомогена по состав;

5. Сорта е група на растенија во рамките на значењето на најниска ботаничка класификација, ако е можно да се:

- определи со изразени карактеристики кои произлегуваат од одреден генотип или од комбинација од генотипови,
- разликува од која било друга група на растенија, барем по една од изразените карактеристики и
- третира како целина доколку тие карактеристики во размножувањето се постојани;

6. Селекционер е едно или повеќе лица кое ја создава, одгледува и одржува сортата;

7. Одржувач е физичко или правно лице кое е одговорно за одржување на сортата во согласност со карактеристиките кои се земени предвид при внесувањето на сортата во националната сортна листа;

8. Национална сортна листа е листа на одобрени сорти за трговија;

9. Категорија на семенски и саден материјал е одреден степен на квалитет на семенскиот и садниот материјал од земјоделски растенија;

10. Мешавина на семенски материјал е семенски материјал од житни, фуражни или градинарски растенија во форма на мешавина од различни видови или сорти;

11. Генетски модифицирани организми (ГМО) се живи организми со исклучок на човечкиот организам кои поседуваат необична комбинација на генетски материјал добиен со примена на модерната биотехнологија;

12. Снабдувач на семенски и саден материјал за земјоделски растенија е секое домашно или странско, правно или физичко лице кое врши една или повеќе од следниве дејности: производство, доработка, пакување, етикетирање, трговија и увоз или извоз на семенски и саден материјал на земјоделски растенија;

13. Место на производство на земјоделски растенија е организациски и деловно заокружена производствена целина (вклучувајќи го земјиштето, објектите, машините и опремата) каде што се вршат активностите на снабдувачот;

14. Производство на семенски и саден материјал е активност за добивање на семенски и саден материјал со размножување или со други методи кои се општо прифатени за поедини видови на земјоделски растенија;

15. Подготовката за трговија е доработка која опфаќа активности на подготовка за пазар на:

- семенскиот материјал (сушење, чистење, сортирање, третирање со хемиски средства, пакување, етикетирање и слично),

- садниот материјал (сортирање, пакување, етикетирање и слично) и
- мицелиум (засејување на компост, пакување, етикетирање и слично);

16. Трговија е понуда за продажба или продажба и дистрибуција на семенски и саден материјал на трето лице, односно секоја дистрибуција на семенски и саден материјал наменета за трговија;

17. Увоз е внесување на семенски и саден материјал за земјоделски растенија во Република Македонија;

18. Извоз е изнесување на семенски и саден материјал за земјоделски растенија од Република Македонија;

19. Службени мерки се сите дејствија кои врз основа на овој закон, ги вршат државните органи или физички или правни лица од јавно право по овластување од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство;

20. Надлежен орган е Управата за семе и саден материјал во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство;

21. Официјална сертификација на семенски и саден материјал е постапка на стручна контрола над производството на семенски и саден материјал преку официјални организациони шеми и признавање на семенските посеви и насади од надлежен орган, со што се гарантира потеклото, количината и квалитетот на произведениот семенски и саден материјал;

22. Официјално декларирање и етикетирање на семенски и саден материјал е издавање на декларација и ставање на етикети на пакувањата од страна на Управата;

23. Правно лице е трговско друштво или друго правно лице;

24. Физичко лице е трговец поединец или други вршители на земјоделска дејност;

25. Ген банка е институција во која трајно се чува и одржува семенскиот и садниот материјал на дивергентни популации и автохтони видови, со цел да се заштити биодиверзитетот и чување на дефинитивни примероци на семенски и саден материјал од сорти кои се запишани во националната сортна листа;

26. Фитосанитарен сертификат е документ кој ја потврдува здравствената состојба на пратката издаден од фитосанитарната служба за здравје на растенијата;

27. DUS тест е постапка за признавање на сортата заснована на докажување на различност, еднообразност и стабилност на сортата, според Конвенцијата на UPOV;

28. OECD е Меѓународна организација за економска соработка и развој со седиште во Париз, Франција;

29. OECD сертификат е документ за сортната чистота на семето во меѓународниот промет, кој се добива по извршен преглед на семенскиот посев;

30. ISTA е Меѓународна организација за испитување на квалитетните својства на семето, со седиште во Цирих, Швајцарија;

31. ISTA сертификат е документ за квалитетот на партијата семе во меѓународниот промет;

32. UPOV е Меѓународна организација за заштита на нови растителни сорти со седиште во Женева, Швајцарија и

33. IPPC е Меѓународна конвенција за заштита на растенијата.

II. СНАБДУВАЧИ НА СЕМЕНСКИ И САДЕН МАТЕРИЈАЛ ОД ЗЕМЈОДЕЛСКИ РАСТЕНИЈА

Член 5

Регистрирање на снабдувачи на семенски и саден материјал

(1) Производство, подготовка за трговија, увоз - извоз, трговија на големо на семенски и саден материјал од земјоделски растенија, трговија на мало на семенски и саден материјал од земјоделски растенија можат да вршат домашни и странски правни или физички

лица - снабдувачи кои се запишани во регистарот на снабдувачи на семенски материјал и во регистарот на снабдувачи на саден материјал. Снабдувачот на видовите на земјоделски растенија за кои не е потребна официјална сертификација се запишува во регистарот со посебно решение и е должен да стави свои етикети на производите кои ги пласира на пазарот.

(2) Странското правно лице на територијата на Република Македонија дејностите од ставот (1) на овој член може да ги врши преку подружници согласно со Законот за трговските друштва.

(3) Запишувањето во регистрите од ставот (1) на овој член се врши со поднесување на барање и документација за исполнување на условите од ставовите (4) и (6) на овој член до Управата за семе и саден материјал (во натамошниот текст: Управата).

(4) Снабдувачите ќе се запишат во регистарот на снабдувачи доколку имаат вработено најмалку едно лице со високо образование од земјоделски науки - соодветна насока, со најмалку три години работно искуство во струката, соодветно земјиште, опрема, деловни простории и соодветни магацински простории.

(5) Снабдувачите од ставот (1) на овој член ќе се избришат од регистрите доколку престанат да ги исполнуваат условите од ставовите (4) и (6) на овој член .

(6) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува условите што треба да ги исполни секој снабдувач во врска со земјоделското земјиште, опремата, деловните простории и магацинските простории за да биде запишан во регистарот, содржината и начинот на водење на регистрите од ставот (1) на овој член и содржината на барањето од ставот (3) на овој член.

(7) Доколку настанат промени во исполнување на условите за регистрирање, снабдувачот е должен во рок од 30 дена од денот на настанувањето на промените да ја извести Управата.

Член 6

Исклучоци

(1) Упис во регистарот на снабдувачи на саден материјал не е задолжителен за производителите на мали количини на саден материјал на определени видови наменети за лична употреба.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува видовите и количините на саден материјал од ставот (1) на овој член.

Член 7

Водење на регистри

(1) Регистерот на снабдувачи на семенски материјал и регистарот на снабдувачи на саден материјал ги води Управата.

(2) Регистрите од ставот (1) на овој член се водат во електронска и пишана форма.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство донесува решение за запишување и бришење на снабдувачите од регистрите од ставот (1) на овој член.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се поднесе жалба до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија. Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

(5) Документите врз основа на кои се водат регистрите во оригинал или копија заверена кај нотар се чуваат најмалку три години по бришење на снабдувачот од регистарот.

III. ТРГОВИЈА НА СЕМЕНСКИ И САДЕН МАТЕРИЈАЛ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ РАСТЕНИЈА

Член 8
Услови за трговија на семенски и саден материјал за земјоделски растенија

(1) Семенски и саден материјал на одделни видови на земјоделски растенија може да се стави во трговија само доколку ги исполнува условите за производство, квалитет и други услови утврдени со овој закон и Законот за здравје на растенијата.

(2) Доколку за семенски и саден материјал од одделни видови на земјоделски растенија категоријата не е пропишана, со него може да се тргува ако ги исполнува минималните услови во поглед на квалитетот.

(3) Семенскиот и садниот материјал мора да се складира во соодветни магацински простории, односно површини пред да се пушти во трговија.

(4) Семенскиот и садниот материјал од сорти на земјоделски растенија кои се генетски модифицирани мораат да ги исполнуваат, покрај условите на овој член и прописите кои ја уредуваат трговијата на генетско модифицираните сорти и да бидат дополнително означени како генетски модифицирани сорти согласно со прописите на Европската унија.

(5) Кога семенскиот и садниот материјал од сорти за земјоделски растенија е третиран со фитофармацевтски средства, мора фитофармацевтското средство да биде означено на етикетата прикачена на амбалажата на семенскиот и садниот материјал на снабдувачите.

(6) Семенскиот и садниот материјал од сорти на земјоделски растенија може да се стави во трговија само ако ги исполнува условите за квалитет, и тоа за:

- семенскиот материјал: аналитичка чистота, ‘ртливост, влага, присуство на семе од други видови растенија, семе од плевел и слично и
- садниот материјал: автентичност на сортата и подлогата, вегетативна развиеност.

(7) Семенскиот и садниот материјал се произведуваат под контрола на Управата за што Управата издава сертификат со кој се потврдува дека семенскиот и садниот материјал ги исполнуваат условите за трговија. Сертификатот го придружува семенскиот и садниот материјал што се става во трговија.

(8) По исклучок на ставот (6) од овој член семенски и саден материјал од категориите предосновен и основен семенски и саден материјал може да се стави во трговија и во случај кога не ги исполнува условите за квалитет на семенскиот и садниот материјал, со посебна дозвола на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство за да не се прекине континуитетот за натамошна репродукција на семето од пониските категории и спречување на настанување на поголеми економски штети на семето и садниот материјал.

(9) Семенскиот и садниот материјал може да се стави во трговија само ако е соодветно спакуван, деклариран и етикетиран.

(10) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува начинот на пакувањето и препакувањето на семенскиот материјал од одделни видови, земањето примероци за анализа, декларирањето, етикетирањето на партиите семе, формата и содржината на етикетата, максималната големина на партија семе и методите за испитување на квалитетот на семенскиот материјал кај земјоделските растенија.

(11) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува начинот на пакувањето и препакувањето и етикетирањето, формата и содржината на етикетата, земањето примероци за анализа и методите за испитување на квалитетот на садниот материјал од одделни видови кај земјоделските растенија.

(12) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува видовите и категориите на семенски и саден материјал од ставот (1) на овој член, како и поблиските услови за ставање во трговија.

Член 9

Услови во поглед на трговија на сортата

(1) Семенски или саден материјал од видови на земјоделски растенија, може да се стави во трговија само доколку сортата е запишана во националната сортна листа. Овошните растенија ќе се запишуваат во национална сортна листа до зачленувањето на Република Македонја во Европската унија.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува видовите на земјоделски растенија кои мора да се запишат во националната сортна листа.

Член 10

Исклучок во поглед на сортата

(1) Управата може, по барање на снабдувачот, да дозволи трговија на пропишана количина на семенски и саден материјал од сорта која е во постапка на испитување за внесување во националната сортна листа од житни, фуражни, репа, градинарски, маслодајни и влакнодајни растенија, компир и винова лоза.

(2) Управата води евиденција за количините на семенскиот и садниот материјал од ставот (1) на овој член.

(3) Семенскиот и садниот материјал од ставот (1) на овој член мора да е етикетиран како семенски и саден материјал на сортата која е во постапка за испитување за запишување во национална сортна листа.

(4) Количината на семенскиот и садниот материјал од ставот (1) на овој член и начинот на водење на евиденцијата ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 11

Привремени исклучоци за трговија

(1) Ако за тековната година нема на располагање доволно количини на семенски и саден материјал кој ги исполнува пропишаните услови за квалитет и е запишан во национална сортна листа, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може на барање на снабдувачот да дозволи привремено, а најмногу за период од една година трговија со количини на семенски и саден материјал од сорти кои не ги исполнуваат тие услови.

(2) Семенскиот и садниот материјал од сорти на земјоделски растенија од ставот (1) на овој член мора да биде посебно обележан на официјалната етикета на секое пакување на семенски и саден материјал за условите кои не ги исполнува.

(3) Снабдувачот на смее да пушти во трговија семенски и саден материјал што не е обележан согласно со ставот (2) на овој член.

Член 12

Семенска мешавина

(1) Семенски материјал од житни и фуражни растенија може да се стави во трговија во вид на мешавина на семиња од различни сорти или видови (во натамошниот текст: семенска мешавина), согласно со условите од членот 8 ставови (5) и (6) на овој закон и ако:

- секоја состојка на семенската мешавина ги исполнува условите за трговија пропишани во членот 8 став (9) на овој закон и се сертифицирани,

- семенски мешавини за фуражни растенија наменети за сточна храна се евидентирани во Управата и

- ги исполнува услови за пакување и етикетирање за семенската мешавина, согласно со прописот од членот 8 став (8) на овој закон.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (1) алинеја 2 на овој член.

Член 13

Евиденција на семенски мешавини

(1) Производителот на семенската мешавина води евиденција за семенската мешавина.

(2) Управата води евиденцијата на семенски мешавини за видот на семенската мешавина и намената за употреба на секоја семенска мешавина.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставовите (1) и (2) на овој член.

Член 14

Исклучоци за испитувања

(1) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може да одобри користење на мали количини на семенски и саден материјал кои не ги исполнуваат условите за трговија пропишани со овој закон, а кои се наменети за научни цели, селекција, официјално испитување или за инспекциски надзор.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги утврдува количините на семенски и саден материјал од сорти на земјоделски растенија од ставот (1) на овој член.

IV. ПРОИЗВОДСТВО И ПОДГОТОВКА ЗА ТРГОВИЈА НА СЕМЕНСКИ И САДЕН МАТЕРИЈАЛ ОД СОРТИ НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ РАСТЕНИЈА

Член 15

Обврски на снабдувачот

(1) Снабдувачот е должен да обезбеди семенскиот и садниот материјал за земјоделски растенија кој ги става во трговија да ги исполнуваат условите за производството и подготовката за трговија пропишани со овој закон.

(2) Снабдувачот треба да ги исполнува условите за производство од членот 5 на овој закон и поблиските услови што ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, како и другите услови утврдени од оваа глава.

Член 16

Обврска за евидентирање на посевите и насадите за производство

(1) Снабдувачот кој произведува семенски и саден материјал од сорти на земјоделски растенија мора да ги евидентира состојбите на семенските посеви и насадите од саден материјал .

(2) Снабдувачот кој врши подготовка за трговија на семенски материјал е должен да изврши сушење, чистење, сортирање, третирање со хемиски средства, пакување, етикетирање и слично, а за садниот материјал сортирање, пакување, етикетирање и слично.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината и начинот за водење на евиденцијата од ставот (1) на овој член и поблиските услови за вршење на подготовката за трговија од ставот (2) на овој член.

Член 17

Стручна контрола над производството

(1) Работите на стручна контрола на семенските посеви, односно насади на објектите за производство, складирање и подготовка на семенски и саден материјал од земјоделски растенија за трговија и земање на мостри за испитување со кои се потврдува дали семенскиот и садниот материјал ги исполнуваат условите, може да ги вршат овластени лица од членовите 59 и 60 на овој закон, за што се должни да изготват извештај.

(2) Стручна контрола на семенски посеви, односно насади и земање мостри за испитување, можат да вршат и стручни правни и физички лица назначени од страна на Управата врз основа на јавен оглас. Стручните правни и физички лица за својата работа одговараат пред Управата и се должни за стручната контрола да изготват и на Управата да и достават извештај.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство го пропишува начинот и постапката за вршење на стручна контрола и на земање мостри за испитување, како и условите за производство што треба да ги исполнуваат посевите и насадите и условите кои треба да ги исполнуваат лицата од ставовите (1) и (2) на овој член и начинот на нивната работа.

Член 18

Официјално сертифицирање на семенски и саден материјал од видови на сорти на земјоделски растенија

(1) Снабдувачот е должен на Управата и на овластеното правно лице од членот 59 на овој закон да ги пријави посеаните површини со семенски и саден материјал на сорти на земјоделски растенија, заради издавање на сертификат во рокот определрен во ставот (5) на овој член.

(2) За секоја количина семе односно саден материјал што ги исполнува условите за сертифицирање од членот 8 став (6) на овој закон, овластеното лице од ставот (1) на овој член издава официјален сертификат.

(3) Само официјално сертифициран семенски и саден материјал може да се стави во трговија, освен за исклучоците утврдени со овој закон.

(4) Семенски и саден материјал мора да ги исполнува условите за здравствена состојба согласно со Законот за здравјето на растенијата .

(5) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува начинот и постапката за производство на официјално сертифициран семенски и саден материјал од видови и сорти на земјоделски растенија, како и роковите, формата и содржинта на пријавата.

Член 19

Услови за произодство и етикетирање за растителни видови за кои не е потребна официјална сертификација

(1) По исклучок од членот 18 на овој закон, за одделни видови на сорти на земјоделски растенија не е потребна официјална сертификација за производство и етикетирање.

(2) Видовите на сорти на земјоделски растенија од ставот (1) на овој член и начинот на остварување на правото за ослободување од обврската за сертифицирање ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(3) Дозвола за ослободување од обврската за сертифицирање ја издава Управата.

(4) Исполнувањето на условите пропишани во ставот (2) на овој член, ги проверува надлежниот инспектор.

(5) Доколку надлежниот инспектор утврди дека снабдувачот не ги исполнува условите од ставот (2) на овој член ѝ предлага на Управата одземање на дозволата од ставот (3) на овој член.

Член 20

Официјално потврдување на семенска мешавина

(1) Житните и фуражните култури во семенската мешавина се сертифицираат од страна на правното лице овластено согласно со членот 59 на овој закон, доколку ги исполнуваат условите од членовите 5 и 8 на овој закон за што на производителите им се издава сертификат.

(2) Производителот за добивање на сертификатот од ставот (1) на овој член поднесува барање до Управата и до правното лице овластено согласно со членот 59 на овој закон.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува начинот и постапката за сертификација, формата и содржината на сертификатот, содржината на барањето, формата и содржината на етикетата и висината на трошоците за издавање на официјални етикети.

Член 21

Рано движење на семето

(1) Управата може да му одобри на првиот купувач на семето да располага со категориите на основно и сертифицирано семе, пред да се заврши процесот на испитувањето на ‘ртливоста на семето кога за тоа постојат објективни причини за што издава сертификат за рано движење на семето.

(2) Сертификатот за рано движење на семето се доделува само по изготвен привремен аналитички извештај за семето, со кој се потврдува дека семето ги исполнува пропишаните услови за квалитет, и тоа: аналитичка чистота, отсуство на семе од други видови на растенија, отсуство на семе од плевел.

(3) Во сертификатот на семето од ставот (1) на овој член се внесува името и адресата на првиот примател на семето.

(4) Снабдувачот доставува до Управата и привремен извештај за ‘ртливост кој потврдува дека семенскиот материјал го исполнува минималниот постигнат стандард за ‘ртливост за тие видови на семе. Постигнатиот стандард за ‘ртливост на семето се става на етикетата која е прикачена на секое пакување на семе со името и адресата на снабдувачот и регистарски број на партијата семе.

(5) Доколку Управата утврди дека партијата на семенскиот материјал за земјоделски растенија во поглед на ‘ртливоста не ги исполнува пропишаните услови од членот 8 на овој закон, со решение го одбива официјалното сертифицирање на семенскиот материјал за земјоделски растенија.

(6) По решението од ставот (5) на овој член може да се изјави жалба до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство. Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

(7) Со семенскиот материјал за земјоделски растенија од овој член не смее да се тргува до издавање на официјален сертификат.

Член 22

Исклучоци во поглед на сертифицирањето

Семенскиот и садниот материјал кој е размножуван за извоз врз основа на меѓусебен договор, семенскиот и садниот материјал кој се користи за испитување и опити и семенскиот и садниот материјал кој се користи за научни цели и селекција, нема да е предмет на сертификација и не се става во трговија во Република Македонија.

Член 23

Етикетирање

(1) Сертифициран семенски и саден материјал што се става во трговија се обележува со официјални етикети издадени од Управата и со етикетите на снабдувачот.

(2) Официјалните етикети мора да се во согласност со условите на OECD и ISTA.

(3) За видовите на земјоделски растенија за кои не е потребна официјална сертификација снабдувачот има право и обврска да стави свои етикети.

Член 24
Официјално препакување

Семенскиот и садниот материјал за видови на земјоделски растенија кои биле официјално сертифицирани и обележани можат да се препакуваат и повторно официјално да се обележат под регистарски број кој дава врска со партијата семе и саден материјал кој се препакува, по претходно одобрение на Управата.

Член 25
Евиденција на сертифицирањето на производството

(1) Управата води евиденција за производство на сертифициран семенски и саден материјал од сорти на видови на земјоделски растенија за тековната година. Во евиденцијата се внесуваат податоци за површините регистрирани за производство на семенски и саден материјал според вид, сорта и категорија на семе и саден материјал, површините одобрени за производство на семе и саден материјал според вид, сорта и категорија на семе и саден материјал и количината на сертифицираното семе и саден материјал според вид, сорта и категории.

(2) Управата ги чува податоците од евиденцијата од ставот (1) на овој член три години од нивното внесување.

V. УВОЗ НА СЕМЕНСКИ И САДЕН МАТЕРИЈАЛ

Член 26
Услови за увоз на семенски и саден материјал

(1) Семенски или саден материјал на одделен вид на земјоделски растенија може да увезува само увозник кој е регистриран во регистар на увозници согласно со членот 5 на овој закон, на одреден вид на семе и саден материјал (во натамошниот текст: увозник).

(2) Семенскиот и садниот материјал од видови на сорти на земјоделски растенија може да се увезува доколку ги исполнува условите пропишани со овој закон и Законот за здравјето на растенијата.

(3) Семенскиот или садниот материјал од видови на сорти на земјоделски растенија од членот 9 на овој закон, може да се увезува доколку сортата е запишана во националната сортна листа и доколку се исполнети условите од ставовите (1) и (2) на овој член.

(4) Сортите запишани во националаната листа можат да се увезат исклучиво преку овластени застапници во Република Македонија согласно со Законот за трговските друштва.

Член 27
Трговија на увезен семенски и саден материјал од видови на земјоделски растенија

(1) Увезениот семенски и саден материјал од видови на земјоделски растенија може да се стави во трговија, доколку ги исполнува условите пропишани со овој закон и со Законот за здравјето на растенијата и доколку:

- прописите на земјата извозничка се еквивалентни на прописите на Република Македонија и доколку семенскиот и садниот материјал се произведени според тие прописи,
- семенскиот материјал од видови на земјоделски растенија одгледувани во земјата извозничка е во согласност со меѓународните прописи за семе на OECD, испитуван е во согласност со методите на ISTA и е здравствено исправен според условите пропишани од IPPC и

- садниот материјал од видови на земјоделски растенија одгледувани во земјата извозничка е во согласност со меѓународните прописи за здравје и квалитет на саден материјал и ги исполнува условите од Законот за здравјето на растенијата.

(2) Управата проверува, по службена должност, во случај на сомневање или на барање на увозникот дали се исполнети условите за сертификација на семенски или саден материјал за земјоделски растенија кој е произведен во земја извозничка и дали нејзините прописи на земјата се еквивалентни на прописите на Република Македонија.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува одделните видови и катергории на семенски и саден материјал и поблиските услови за нивен увоз утврдени во ставот (1) на овој член.

Член 28

Постапка при увоз

(1) Увозникот е должен пред увозот секоја пратка на семенски и саден материјал за земјоделски растенија, врз основа на одобрение од Управата, да ја пријави на фитосанитарниот инспектор за инспекциски преглед.

(2) Содржината на пријавата од ставот (1) на овој член ја пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(3) Инспекцискиот преглед на пратката на семенски или саден материјал од ставот (1) на овој член се врши на првото влезно место во Република Македонија.

(4) Инспекцискиот преглед на пратката за квалитетот на семенски или саден материјал се врши во определени места во внатрешноста во Република Македонија кои се под царински надзор, од страна на Државниот инспекторат за земјоделство.

(5) Царинските органи ќе ја започнат постапката на пуштање на стоката во слободен промет откако фитосанитарниот инспектор и државниот инспектор за земјоделство дозволат увоз, односно трговија на семенскиот и садниот материјал согласно со овој закон и прописите за здравјето на растенијата.

а) Фитосанитарниот инспектор со инспекциски преглед утврдува дали:

- увозникот е запишан во соодветниот регистар на увозници за увоз на пратки од семенски или саден материјал кој треба да се увезува и

- семенскиот или садниот материјал ги исполнува условите за увоз од членот 26 на овој закон и

б) државниот инспектор за земјоделство со инспекциски преглед утврдува дали семенскиот и садниот материјал ги исполнува условите за квалитет од овој закон.

(6) При инспекцискиот преглед фитосанитарниот инспектор и државниот инспектор за земјоделство можат да земаат мостри од семенскиот или садниот материјал за земјоделски растенија и да ги испратат на анализа во овластена лабораторија согласно со членот 60 на овој закон.

(7) Доколку се исполнети условите за увоз од членот 26 на овој закон, фитосанитарниот инспектор по извршениот преглед дозволува увоз на семенски или саден материјал со решение.

(8) Доколку фитосанитарниот инспектор врз основа на извршениот инспекциски преглед, односно на резултатите од анализата на земените примероци утврди дека семенскиот или садниот материјал за земјоделски растенија не ги исполнува условите за увоз од членот 26 на овој закон, со решение забранува увоз на таков семенски или саден материјал.

(9) Трошоците за земање на примероците и анализите на семенскиот и садниот материјал за земјоделски растенија кои биле извршени на барање на фитосанитарниот инспектор ги сноси увозникот кај кој биле земени примероците доколку наодот на анализите е неповолен за увозникот.

(10) Копијата на решението од ставовите (7) и (8) на овој член фитосанитарниот инспектор ја испраќа во Фитосанитарната управа и Управата .

Член 29
Исклучоци

(1) Семенскиот или садниот материјал од видови на земјоделски растенија не подлежи на надзор од страна на фитосанитарен инспектор во случај кога се работи за:

- примероци на семенски и саден материјал за официјално испитување или за складирање во ген банка, за научни цели и селекција, испитувања и опити и доколку количеството на семенски и саден материјал не надминува количества пропишани согласно со членот 14 на овој закон и
- одредени количества на семенски и саден материјал во оригинално пакување наменети за лична употреба придружени со фитосанитарен сертификат.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува количествата на семенски и саден материјал од видови на земјоделски растенија во оригинално пакување кои можат да се увезуваат за лична употреба.

Член 30
Посебна увозна дозвола

(1) По исклучок на одредбите од членот 27 на овој закон, фитосанитарниот инспектор може да дозволи увоз на семенски и саден материјал од видови на сорти на земјоделски растенија кој е несертифициран и кој не е запишан во националната сортна листа, ако Управата пред увозот за тој материјал даде посебна увозна дозвола.

(2) Увозникот поднесува до Управата барање за посебна увозна дозвола.

(3) Содржината на барањето од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(4) Управата ја издава посебната дозвола од ставот (1) на овој член доколку се увезува семенски или саден материјал од видови на земјоделски растенија:

- кој треба да се подготви за трговија и официјално сертифицирање во согласност со овој закон и Законот за здравјето на растенијата и доколку во странската држава бил произведен и под официјален надзор и потврден како несертифициран семенски или саден материјал за земјоделски растенија и призната му е еднаква вредност,
- заради размножување во Република Македонија за што увозникот до Управата мора да достави и писмена изјава дека размножениот семенски или саден материјал во целост ќе го извезе и
- за сортата која е во постапка на испитување за запишување во национална сортна листа и количеството кое не ги надминува максималните количества согласно со прописот од членот 8 став (12) на овој закон.

(5) Увозникот мора посебната увозна дозвола од ставот (3) на овој член да ја приложи кон пријавата за инспекциски преглед од членот 28 став (1) на овој закон.

(6) Управата води евиденција за издадените дозволи од ставот (1) на овој член.

(7) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува формата и содржината на образецот за посебната увозна дозвола од ставот (1) на овој член и начинот на водење на евиденцијата од ставот (6) на овој член.

Член 31
Обврски на увозникот

(1) Увозникот кој увезува семенски и саден материјал за земјоделски растенија заради извоз од членот 30 став (4) алинеја 2 на овој закон, поднесува доказ до Управата дека размножениот семенски или саден материјал во целина ќе го извезува во рок што ќе му го определи Управата.

(2) Управата ќе обезбеди официјални етикети за етикетирање на семенскиот и садниот материјал кој се увезува согласно со ставот (1) на овој член.

(3) Семенскиот материјал кој е сертифициран според шемите за семе од OECD и семенскиот или садниот материјал сертифициран во земја членка на Европската унија, обележан со официјална етикета на земјата извозничка, се преиспитува и се етикетира со официјална етикета во Република Македонија, до влегувањето на Република Македонија во Европската унија.

Член 32
Повторно официјално етикетирање и пакување на семенски и саден материјал

(1) Увезениот семенски или саден материјал кој е етикетиран со официјална етикета може да се препакува, односно повторно официјално да се етикетира.

(2) Управата во однос на семенскиот и садниот материјал, по барање на увозникот, издава нови официјални етикети и со нив го обележува увезениот семенски и саден материјал. Пред издавање на новите официјални етикети од членот 23 став (1) на овој закон Управата проверува за да потврди дали семенскиот и садниот материјал уште ги исполнува пропишаните услови за официјално сертифицирање.

(3) Трошоците за издавање на официјални етикети за етикетирање на семенски или саден материјал за официјално сертифицирање во Република Македонија, се на товар на увозникот.

(4) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе ја определи висината на надоместокот на трошоците за издавање на етикетите од ставот (3) на овој член.

VI. ДОПОЛНИТЕЛНА КОНТРОЛА НА СЕМЕНСКИ МАТЕРИЈАЛ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ РАСТЕНИЈА

Член 33
(Постконтрола)

(1) Управата организира постконтрола во опитни полиња на репрезентативен примерок од партии на семе вклучувајќи и увезени партии на семе кои се размножуваат за натамошно производство на семенски материјал.

(2) Во опитните полиња се утврдува идентитетот и чистотата на сортата од страна на овластени лица, согласно со член 59 став (1) на овој закон, со цел да се одреди дека партијата на семе има правилен идентитет на сортата и ги исполнува соодветните стандарди за чистота на сортата што се однесува за таа категорија на семенски материјал.

(3) Наодите од опитните полиња за постконтрола ги користи Управата заедно со резултатите од контролорите, согласно со членот 17 став (2) на овој закон, на посеви на семе за да се определи дали посевите на семе можат да се одобрат за производство на семе и во која категорија и сорта.

(4) Доколку наодите од опитните полиња за постконтрола укажуваат на присуство на примеси на сорта во партија на семе што би било тешко да се открие во текот на контролата на апробаторите на посеви на семе, резултатите од опитните полиња ќе се земат предвид при правењето на анализата на прегледите за извршената апробација.

(5) За да се следи квалитетот на последната сертифицирана категорија на семе што е пропишана за ставање во трговија и да се провери ефикасноста на шемите за сертифицирање на семе, најмногу 10% за самоопрашувачки видови и најмногу 20% за видови со вкрстено опрашување од вкупно пријавените партии на семе по видови ќе се одгледуваат заради утврдување на идентитетот и чистотата на сортата во опитни полиња за постконтрола.

(6) Остатокот од семето земено за испитување на квалитетот се користи за посејување на опитните полиња за постконтрола.

(7) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство за одделни видови на земјоделски растенија го пропишува начинот на земање на мостри, постапката за вршење постконтрола и го одредува процентот на мострите кој се вклучува во постконтролата.

VII. ПРИЈАВУВАЊЕ, ИСПИТУВАЊЕ, ОДОБРУВАЊЕ И ЗАПИШУВАЊЕ НА СОРТА ВО НАЦИОНАЛНАТА СОРТНА ЛИСТА

Член 34
Национална сортна листа

(1) Националната сортна листа е официјален список на видови на сорти на земјоделски растенија кои се дозволени за ставање во трговија.

(2) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува видовите на земјоделски растенија кои задолжително се запишуваат во националната сортна листа, како и начинот и постапката на пријавување, испитување, признавање, одобрување и запишување.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја пропишува постапката за запишување на сортата во националната сортна листа и за водење на националната сортна листа.

Член 35
Пријавување

Запишување на сорта во националната сортна листа се врши врз основа на пријавата која ја поднесува:

- селекционер, односно одржувач на сорта, или друго правно или физичко лице овластено од нив,
- сопственик на правото за сорти кои се заштитени во Република Македонија или се во постапка за заштита на сорта и
- странско физичко или правно лице, преку застапник во Република Македонија согласно со Законот за трговските друштва.

Член 36
Поднесување на пријава за запишување на сорта во национална сортна листа

(1) Пријавата за запишување на сорта во национална сортна листа се поднесува до Управата.

(2) Доколку пријавата се однесува за сорта на трева која не е наменета за производство на добиточна храна, или на сорта која ќе се употребува исклучиво како матична состојка за добивање на хибридна сорта или сорта која е генетски модифицирана, тоа мора посебно да се наведе во пријавата.

(3) Податоците за создавање на сортата во пријавата се доверливи.

(4) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ја пропишува содржината на пријавата.

Член 37

Услови за запишување на сорта во национална сортна листа

(1) Управата ја запишува сортата во национална сортна листа доколку:

- е различна, еднообразна и стабилна,
- има соодветна производна и употребна вредност и
- името на сортата е во согласност со членот 41 на овој закон.

(2) Сортата која е генетски модифицирана, Управата ја запишува во националната сортна листа само доколку ги исполнува условите за упис од ставот (1) на овој член, да е во согласност со прописите за генетски модифицирани сорти и да не е штетна за здравјето на човекот, животните, животната средина и природата.

Член 38

Различност, еднообразност и стабилност на сортата и општо позната сорта

(1) Сортата е различна доколку јасно се разликува од која било друга општопозната сорта во моментот на пополнување на пријавата.

(2) Сортата е еднообразна доколку отстапувањата што можат да се очекуваат за одредени крактеристики при размножувањето, не ги променат нејзините битни карактеристики.

(3) Сортата е стабилна, доколку нејзините релевантни карактеристики остануваат постојани по повторно размножување или во случај во посебен циклус на размножување, на крајот од секој таков циклус останале непроменети.

(4) Сортата која е предмет на пријавата станува општо позната од датумот на пријавата, доколку врз основа на пријавата се додели селекционерско право или внесе во национална сортна листа.

(5) Општо позната сорта може да се утврди и во случај кога користење на сортата е во постапка на запишување во регистарот на сорти што го води признато професионално странско здружение, или сортата е запишана во референтна листа во една од земјите членки на UPOV.

Член 39

Вредност за производство и употреба

(1) Пријавената сорта има соодветна вредност за производство и употреба, доколку нејзините карактеристики во споредба со карактеристиките на стандардната сорта, односно на другите сорти на растенија кои веќе се запишани во националната сортна листа, дава подобри резултати при одреден начин на производство или што се однесува до производството во конкретна област создаваат корист во однос на растителното производство.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член пријавената сорта може да има соодветна вредност за производство и употреба доколку нејзините одделни каректеристики се послаби од споредуваната сорта ако преовладуваат други подобри карактеристики на пријавената сорта.

Член 40

Испитување на сортата

(1) Различноста, еднообразноста и стабилноста на сортата - DUS тест, како и нејзината вредност за производство и употреба, се проверуваат со сортни опити и со лабараториски и други тестови (во натамошниот текст: испитување на сортата) според пропишаните постапки и методи. Пропишаното количество на семенски и саден материјал за испитување на сортата, мора да го обезбеди пријавувачот.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член за определени видови на земјоделски растенија не е потребно испитување на производната и употребната вредност.

(3) Доколку пријавувачот во пријавата посочи дека веќе е извршено испитување за различност, еднообразност и стабилност на сортата во Република Македонија, или во една од

државите членки на Европската унија, односно земја членка на Конвенцијата на UPOV, повторно испитување не е потребно. Пријавувачот може на Управата да и ги достави резултатите од пробите - DUS тест, а може и Управата сама да ги обезбеди.

(4) За сортите кои се генетски модифицирани, испитување на сортата се врши по постапка во согласност со овој закон и прописите кои го уредуваат постапувањето со генетски модифицирани организми.

(5) Испитувањето на сортата го врши овластено лице согласно со членовите 59 и 60 на овој закон.

(6) Трошоците за испитувањата од ставот (1) на овој член, како и трошоците во врска со добивање на резултатите од пробите од ставот (3) на овој член ги сноси пријавувачот и се уплатуваат во Буџетот на Република Македонија, а се користат за надоместување на трошоците на постапката за испитување на сортата и за чување на дефинитивните примероци во ген банка.

(7) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува постапките, методите за испитувањето на сортите од ставот (1) на овој член, видовите и сорти на земјоделски растенија за кои не е потребно испитување на производна и употребна вредност од ставот (2) на овој член, потребните количини на семенски и саден материјал и висината на надоместување на трошоците за испитување на сорта од ставот (6) на овој член, како и висината за надомест за работата на Комисијата од членот 55 став (1) на овој закон.

Член 41

Име на сорта

(1) Име на сорта може де биде секој збор, комбинација на зборови и комбинација на зборови и бројки или комбинација на букви и бројки, освен ако со прописите кои ја уредуваат заштитата на новите сорти на растенија поинаку не е уредено. Името на сортата мора да овозможи разликување на сорта од која да е друга општо позната сорта, од ист вид. Името на сорта не смее да биде навредливо или да доведува до забуна особено во поглед за потеклото на сортата и нејзините особини.

(2) Ако сортата е веќе заштитена или запишана во националната сортна листа во една од државите членки на Европската унија, односно потписничките на Конвенцијата на UPOV, името на сортата во националната сортна листа на Република Македонија треба да биде исто то име, како што се употребува во регистарот на заштитени сорти или во листата во една од државите членки на Европската унија или држави членки на UPOV.

(3) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува поблиските услови за соодветноста на предложеното име на сортата за одделни видови на земјоделски растенија.

Член 42

Приговор против името на сортата

(1) Управата ја проверува соодветноста на предлогот за името на сортата и името на сортата го објавува во “Службен весник на Република Македонија” и во Билтенот кој го издава Управата.

(2) Против името на сортата, може секој кој смета дека му е повреден правниот интерес, во рок од 60 дена од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”, да поднесе приговор до Управата. Приговорот мора да е во писмена форма и образложен.

(3) Доколку приговорот е оправдан, Управата го повикува пријавувачот од ставот (1) на овој член во рок од 60 дена од приемот на повикот, да даде нов предлог за името на сортата.

Член 43

Обработка на резултатите од испитувањата

(1) Кога Управата ќе ги добие резултатите од испитувањата, проверува дали се исполнети условите од членот 37 став (1) на овој закон.

(2) Доколку Управата, врз основа на резултатите од испитувањата, се сомнева дека се исполнети условите од членот 37 став (1) алинеја 2 на овој закон, може да побара стручно мислење од комисијата од членот 55 на овој закон.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член мора мислењето од ставот (1) на овој член да го достави до Управата најдоцна во рок од 30 дена од поднесувањето на барањето.

(4) Управата кога ќе утврди дека се исполнети условите од членот 37 став (1) на овој закон, од пријавувачот бара во рок од 15 дена да и ги соопшти податоците за одржувачот на сортата, кој ќе обезбеди одржување на сортата согласно со членот 45 на овој закон.

(5) Доколку пријавувачот во рокот од ставот (4) на овој член не и соопшти на Управата кој е одржувачот на сортата, се смета дека пријавувачот е одржувач на сортата.

Член 44

Издавање на решение

(1) Ако сортата ги исполнува условите за запишување во национална сортна листа од членот 37 на овој закон, а пријавувачот ги платил сите трошоци за добивање на резултатите од испитување на сортата, Управата издава решение за запишување на сортата во национална сортна листа.

(2) Со денот на издавање на решението сортата се запишува во национална сортна листа и тоа за период кој трае до крај на десеттата календарска година, по запишувањето на сортата во национална сортна листа.

(3) Сортите од овошје и винова лоза се запишуваат во национална сортна листа за период кој трае до крај на 25-та година по запишувањето на сортата во национална сортна листа.

(4) Доколку условите од ставот (1) на овој член не се исполнети, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство со решение го одбива запишувањето на сортата во национална сортна листа.

(5) Против решението од ставот (4) на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

(6) Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 45

Обврски на одржувачот на сортата

(1) До истекот на периодот за кој сортата е запишана во националната сортна листа, одржувачот треба да обезбеди одржување на сортата за да се сочува различноста, еднообразноста и стабилноста на сортата.

(2) Одржувачот на сортата која е запишана во националната сортна листа плаќа годишен надоместок според тарифа што ја донесува Владата на Република Македонија. Средствата од надоместокот се уплатуваат во Буџетот на Република Македонија, а ќе се користат според Програмата за семе и саден материјал од членот 57 на овој закон за надоместок на трошоците за одржување на сортата. Надоместокот се плаќа најдоцна до 31 јануари за тековната година. Доколку годишниот надоместок одржувачот не го плати сортата се брише од националната сортна листа.

(3) Одржувачот на сортата е должен на барање на Управата без паричен надоместок да набави примерок на семенски и саден материјал на сортата во рок кој го одредува Управата кој не смее да е пократок од 30 дена, за:

- проверка дали сортата се одржува за да се осигура дека е различна, еднообразна, стабилна и дека морфолошките карактеристики на сортата остануваат непроменети и

- обновување на дефинитивниот примерок во ген банка.

Член 46

Контрола над одржувањето на сортата

(1) Управата врши контрола над одржување на сортата со кои проверува дали се зачувани различноста, еднообразноста и стабилноста на сортата согласно со пропишани постапки и методи.

(2) Управата добива примероци од семенски и саден материјал од сортата за испитување од ставот (1) на овој член од одржувачот на сортата.

(3) Доколку Управата врз основа на резултатите од испитувањата од ставот (1) на овој член утврди дека одржувачот на сортата не го обезбедува одржувањето на сортата на начин кој ги обезбедува морфолошките карактеристики, различноста, еднообразноста и стабилноста на сортата да останат непроменети, го поништува решението за запишување на сортата во националната сортна листа.

(4) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува постапките и методите со кои се проверува дали се зачувани различноста, еднообразноста и стабилноста на сортата.

Член 47

Бришење на сортата од националната сортна листа

(1) Управата со решение ја брише сортата од национална сортна листа со денот кога истекува периодот за кој била запишана во националната сортна листа.

(2) Семенскиот и садниот материјал на сортата која е избришана од националната сортна листа согласно со ставот (1) на овој член може да се сертифицира и да се стави во промет до 30 јуни од третата година по бришењето на сортата од националната сортна листа.

(3) Управата го објавува бришење на сортата од националната сортна листа во "Службен весник на Република Македонија" и во Билтенот кој го издава Управата.

(4) По бришење на сорта од национална сортна листа, дефинитивните примероци од сортата се чуваат во ген банка.

Член 48

Други случаи на бришење на сорта од национална сортна листа

(1) Сортата се брише од националната сортна листа, ако:

- одгледувањето на сортата во Република Македонија ќе влијае негативно на здравјето на луѓето, животните или растенијата, животната средина и природата,

- одржувачот бара бришење на сортата,

- сортата не ја задржува различноста, еднообразноста и стабилноста – DUS тест и

- трошоците наменети за одржување на сортата во националната сортна листа не се платени.

(2) Бришењето на сортата од ставот (1) на овој член се врши со решение на Управата, кое се објавува во "Службен весник на Република Македонија" и во Билтенот на Управата.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството при Владата на Република Македонија.

(4) Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 49

Поништување на решението за запишување на сорта

(1) Министерот за земјоделство, шумарство и водостапанство донесува решение за поништување на решението за запишување на сортата во националната сортна листа, доколку дополнително се утврди дека решението било донесено врз основа на невистинити и неточни податоци на пријавувачот на сортата.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба до Комисијата за решавање на управни работи од втор степен од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството при Владата на Република Македонија.

(3) Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

(4) Со поништувањето на решението од ставот (1) на овој член сортата се брише од национална сортна листа.

Член 50

Продолжување на запишувањето на сорта во национална сортна листа

(1) Пријавувачот на сортата може најдоцна две години пред истекот на периодот до кој сортата е запишана во национална сортна листа, до Управата да поднесе барање за продолжување на запишувањето на сортата во национална сортна листа.

(2) Управата проверува дали пријавувачот ја одржува сортата така што да се зачуваат различноста, еднообразноста и стабилноста на сортата.

(3) Ако е исполнет условот од ставот (2) на овој член, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство донесува решение за продолжување на запишувањето на сортата во национална сортна листа.

(4) Запишувањето на сортата во национална сортна листа може да се продолжи најмногу до десет години за поледелските и градинарските култури, а за овошни култури и винова лоза 25 години од денот на издавањето на решението за запишување на сортата во национална сортна листа.

(5) Формата и содржината на барањето од ставот (1) на овој член, како и начинот и постапката за продолжување на запишувањето ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 51

Упис на локални сорти или екотип во национална сортна листа

(1) По исклучок од членот 37 став (1) на овој закон, заради зачувување и користење на генетски ресурси во земјоделството, локалните сорти или екотип кои не ги исполнуваат сите потребни услови можат да се запишат во националната сортна листа. Локалните или екотип сортите се означуваат како такви во националната сортна листа.

(2) Сортата од ставот (1) на овој член се запишува во национална сортна листа кога врз основа на резултатите од извршените истражувања или врз основа на локално познати податоци во однос на пројавените својства на сортата и нејзината вредност во зачувување на специфични природни и полуприродни живеалишта кои може да се загрозени од менување на генетската стабилност.

(3) Дефинитивниот примерок на семенски и саден материјал од локална сорта или екотип запишана во националната сортна листа се чува во ген банка.

Член 52

Објавување во “Службен весник на Република Македонија”

Запишувањето на сортите во националната сортна листа Управата го објавува во “Службен весник на Република Македонија” и Билтенот на Управата.

Член 53

Чување на документација

(1) Управата за секоја сорта запишана во националната сортна листа чува податоци за:

- името на сортата или друго име со кое се пласира на пазар во друга земја,
- видот на кој сортата му припаѓа,
- карактеристиките на сортата, вклучувајќи ги и карактеристиките кои ја одредуваат производната и употребната вредност, освен за градинарски култури и треви кога одржувачот на сортата изјавил дека семенскиот материјал од таа сорта не е наменет за производство на сточна храна официјалниот опис на морфолошките карактеристики на сортата,
- датумот на запишување на сортата во националната сортна листа и датумот на обновување на запишувањето,
- датум на истекување на рокот на вакво запишување и
- име и адреса на авторот, одржувачот и сопственикот на правото на користење на сортата, или доколку има повеќе од еден одржувач, назначување на изворот од каде што можат да се добијат овие имиња и адреси.

(2) Управата ги чува податоците најмалку две години по донесувањето на решението за одбивање за запишување во националната сортна листа и седум години по бришење на сорта од национална сортна листа.

(3) Управата ќе дозволи увид во податоците од ставот (1) на овој член под услови и на начин утврдени со прописите за пристап на јавноста до податоците.

Член 54

Чување на примерок на семенски материјал на сортата

(1) Примерокот на семенскиот материјал на сортата која е запишана во националната сортна листа и одржувана се чува како дефинитивен примерок.

(2) Дефинитивните примероци од ставот (1) на овој член ги чува во ген банка.

Член 55

Комисија за национална сортна листа

(1) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство формира Комисија за национална сортна листа на земјоделски растенија.

(2) Комисијата за национална сортна листа на земјоделски растенија се состои од десет члена и претседател. Претседателот се именува од редот на научни работници, а членовите од редот на Управата (двајца), од стручни и научни установи (шест) и снабдувачи на семенски и саден материјал (двајца). Мандатот на комисијата е четири години.

(3) Комисијата за националната сортна листа ги врши следниве работи:

1) расправа за резултатите од испитувањата на сортата, како и давање на стручно мислење во поглед на исполнувањето на условите од членот 37 став (1) алинеја 2, во согласност со членот 43 став (3) на овој закон;

2) расправа и подготвува предлози за методите на испитување на сортите согласно со членот 40 став (1) и членот 56 став (1) на овој закон;

3) расправа и подготвува стручно мислење во поглед на предлози на сортите кои се вклучуваат во посебно испитување, во согласност со членот 56 став (6) на овој закон и

4) расправа за другите прашања од областа на семенарството.

(4) Комисијата за национална сортна листа на земјоделски растенија донесува деловник за начинот на работа.

(5) За работата на Комисијата за националната сортна листа на земјоделски растенија следува надоместок кој го утврдува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 56

Посебно испитување на сортите

(1) Кај одредени видови на земјоделски растенија кои се важни за производството, со посебни испитувања на сортите се утврдува вредноста на сортите за производство и употреба при различни технологии на производство, односно во различни еколошки прилики, со цел земјоделските производители да добијат детални податоци за особините на сортата.

(2) Посебно испитување на сортата го вршат правни лица овластени согласно со членот 59 на овој закон според програма која ја донесува Владата на Република Македонија по предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство за период од пет години.

(3) Со програмата од ставот (2) на овој член се пропишуваат:

- видови на земјоделски растенија кои се важни за производството во Република Македонија и локации на кои се вршат посебни испитувања кај одделни видови на земјоделски растенија и

- бројот на сортите кои во одделна година треба да бидат вклучени во посебно испитување, како и критериуми за нивно вклучување на одделната сорта во посебно испитување, особено во поглед на распространетост и соодветност на сортата за производство на одредено подрачје, и со определена агротехника.

(4) За спроведување на програмата од ставот (2) на овој член се обезбедуваат средства од Буџетот на Република Македонија.

(5) Во согласност со програмата од ставот (2) на овој член, Управата определува сорти кои ќе бидат вклучени во посебно испитување на сортите.

(6) Управата при избирањето на сортите за посебно испитување од ставот (5) на овој член, може да ги земе предвид предлозите на одржувачот на сортата, организацијата на производители, задруги, здруженијата и друштвата, кои вршат работа во областа на земјоделството. Управата пред избирањето на сортите за вклучување во програмата за посебно испитување го зема предвид стручното мислење на Комисијата за националната сортна листа на земјоделски растенија.

(7) Управата може во посебно испитување да вклучи и други сорти, кои биле предложени во согласност со ставот (5) на овој член, а не ги исполнуваат критериумите определени во програмата, доколку предлагачот за вклучување на вакви сорти му ги плати трошоците целосно на овластеното лице од ставот (2) на овој член.

(8) Врз основа на резултатите од посебното испитување на сортите, Управата подготвува описна листа на препорачани сорти.

(9) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пропишува постапките и методите за посебно испитување на сортата, начинот и постапката на подготвување на листата на препорачани сорти, како и висината за надоместување на трошоците кои ги плаќа предлагачот.

VIII. НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ

Член 57

Управа за семе и саден материјал

(1) Управата за семе и саден материјал врши организациони и со нив поврзани стручни задачи од областа на производство, подготовка за трговија на семенски и саден материјал, пакување, сертифицирање, трговија со семенски и саден материјал од сорти на земјоделски растенија и врши внесувања на сорти на земјоделски растенија во националната листа и друго.

(2) За работите од ставот (1) на овој член Владата на Република Македонија донесува годишна програма за семе и саден материјал.

Член 58

Задачи и овластување на Управата за семе и саден материјал

Управата покрај работите од членот 57 на овој закон врши и:

- изготвување и објавување на податоци за производство и сертифицирање на семенски и саден материјал,
- подготовка на извештаи, анализи, информации и други материјали од областа на семенарството, за органи и меѓународни организации кои Република Македонија мора да ги известува во согласност со прописите и врз основа на меѓународните договори ратификувани од Република Македонија,
- соработка со други органи,организации, здруженија и други правни лица во Република Македонија и во други земји,
- застапување на Република Македонија по овластување на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство на собири на меѓународните органи и организации од областа на семето и садниот материјал, особено OECD и ISTA,
- може да бара податоци за семенски и саден материјал за земјоделски растенија и други податоци од областа на семенарството, од органите и организациите во други држави и
- врши и други рабити утврдени со овој или друг закон.

IX. ЈАВНИ ОВЛАСТУВАЊА

Член 59

Овластени правни лица

(1) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство за извршување на определени работи во однос на стручната контрола на: производството на семенски посеви и насади на саден материјал, подготовката за трговија на семенски и саден материјал, постконтрола и за испитување на видови на сорти од земјоделски растенија може да овласти правни лица кои ги исполнуваат условите во поглед на стручниот кадар, просторната и техничката опременост, врз основа на јавен конкурс.

(2) Во однос на стручниот кадар правните лица треба да имаат вработено најмалку едно лице со завршено високо образование од земјоделски науки, со три години работно искуство во областа на селекцијата, семепроизводство и генетиката на земјоделските растенијата.

(3) Носителите на јавното овластување за вршење на задачи за кое им е дадено јавно овластување, се одговорни пред Управата.

(4) Овластувањето се одзема доколку носителот на јавното овластување повеќе не ги исполнува условите или работи во спротивност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и поради што министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство го раскинува договорот.

(5) Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство поблиску ги пропишува условите во поглед на просторната и техничката опременост од ставот (1) на овој член и условите и начинот на работа кои треба да ги исполнуваат лицата од ставот (1) на овој член.

(6) Исполнувањето на условите и спроведувањето на постапката за јавен конкурс од ставот (1) на овој член ги утврдува комисијата што ја формира министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(7) Контролата и мониторинг над спроведувањето на јавните овластувања над правните и назначените стручни лица од ставот (1) на овој член и членот 17 став (2) на овој закон во нивното работење ги врши Управата.

(8) Министерот за земјоделство шумарство и водостопанство по давање на овластување од ставот (1) на овој член склучува договор со правното лице кое добило овластување.

Член 60

Овластени лаборатории

(1) Испитување на квалитетот на семенскиот и садниот материјал, земање и чување на дефинитивните примероци од видови на сорти на земјоделски растенија - ген банка, вршат овластени лаборатории кои се акредитирани, врз основа на јавен конкурс, а за својата работа одговараат пред Управата. За да биде акредитирана лабораторијата треба да ги исполнува условите во поглед на начинот на работа, кадарот, просторната и техничката опременост.

(2) Испитувањата од ставот (1) на овој член се вршат врз основа на овој закон и меѓународните стандарди за испитување на семенскиот и садниот материјал.

(3) Лабораториите за испитување на квалитетот на семенскиот и садниот материјал во однос на стручен кадар е потребно да имаат вработено најмалку едно лице со завршен земјоделски факултет со соодветна насока, со работно искуство од најмалку три години во лабораторија.

(4) Условите во поглед на начинот на работа, просторната и техничката опременост од ставот (1) на овој член поблиску ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(5) Исполнувањето на условите и спроведувањето на постапката за јавен конкурс од ставот (1) на овој член ги утврдува комисијата што ја формира министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(6) Контролата над спроведувањето на јавните овластувања и мониторингот во нивното работење од ставот (1) на овој член го врши Управата.

(7) Министерот за земјоделство шумарство и водостопанство по давање на овластување на лабораторијата од ставот (1) на овој член склучува договор.

(8) Овластувањето од ставот (7) на овој член министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство го одзема доколку носителот на јавното овластување повеќе не ги исполнува условите и работи спротивно на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и го раскинува договорот.

(9) Работите на давателите на јавни услуги од членот 59 став (1) и ставот (1) на овој член се финансираат од сопствени приходи остварени со наплата на цената на дадените услуги, а некои услуги можат да бидат финансирани и од програмата предвидена во членот 57 став (2) на овој закон.

Член 61

Жалба

(1) Јавните овластувања од членовите 59 и 60 на овој закон се доделуваат со решение на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Комисијата за решавање на управни работи од втор степен од областа на земјоделството,шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

(3) Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

X. ПРОПИСИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Член 62

Покрај поблиските прописи предвидени со овој закон министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може да донесе по потреба и други поблиски прописи за спроведување на овој закон.

XI. НАДЗОР

Член 63
Спроведување

(1) Надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, врши Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(2) Инспекциски надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Државниот инспекторат за земјоделство, преку државни инспектори за земјоделство, а на граничните премини фитосанитарните инспектори.

Член 64
Задачи и овластувања на државниот инспектор за земјоделство и фитосанитарниот инспектор

(1) Во вршењето на инспекцискот надзор, државниот инспектор за земјоделство има право да:

1) врши преглед на семенските посеви и насади и на растителните производи пуштени на пазар;

2) врши контрола кај производителите, доработувачите, трговците, увозниците, извозниците на семенски материјал и саден материјал, дали се запишани во соодветниот регистар што го води Управата и дали и понатаму ги исполнуваат пропишаните услови за вршење на дејностите, како и на соодветната документација (уверенија, сертификати, испратници, фактури, приемници и други пропишани документи);

3) врши контрола на семенскиот и садниот материјал што е пуштен во трговија, дали сортата е запишана во националната сортна листа, дали ги има потребните документи за квалитет и здравствена исправност, рокот на важење на документите, дали е соодветно спакуван и означен на пропишан начин, соодветна примена на условите предвидени во членовите 11, 12, 13, 15, 21 и 22 на овој закон;

4) врши контрола на семенскиот и садниот материјал од сорти земјоделски растенија кои се генетски модифицирани и кои мораат да бидат дополнително означени како генетски модифицирани;

5) зема мостри за анализа доколку оцени дека материјалот што е пуштен на пазарот, отстапува од пропишаниот квалитет и здравствената исправност;

6) привремено, до одлука на надлежен суд, да одземе од правно или физичко лице семенски материјал, саден материјал и други предмети употребени за извршување на кривично дело или прекршок;

7) врши надзор кај снабдувачите и наредува, привремено да се повлечат од трговија оние количини на семенски и саден материјал, за кои ќе се утврди дека не ги исполнуваат условите за пуштање во трговија, сé до отстранување на недостатоците, со што привремено ќе го забрани пласирањето на пазарот;

8) забрани маркетинг на семенски материјал, саден материјал, кој не одговара на пропишаните услови за ставање во трговија од овој закон, се до донесување на правосилна одлука од надлежен суд;

9) собира податоци и известувања од одговорни лица во правното лице и други лица и сослушува сведоци и други стручни лица кога тоа е потребно за успешно вршење на неговите работи;

10) врши надзор дали правните лица од членовите 59 и 60 на овој закон ги исполнуваат условите за вршење на дадените јавни овластувања;

11) врши надзор во определените места - царински терминали во внатрешноста на Република Македонија кои се под царински надзор на квалитетот на семенскиот и садниот материјал и

12) доколку оцени дека семенскиот и садниот материјал не одговара на одредбите на овој закон, со решение ќе го задолжи увозникот до одреден рок да го отстрани недостатокот или да ја врати пратката назад. Ако не се отстранат недостатоците или не се врати пратката назад, земјоделскиот инспектор на царинскиот терминал во присуство на официјално лице од царинската служба ќе ја одземе или уништи пратката.

(2) Во вршењето на инспекцискиот надзор, фитосанитарниот инспектор на граничен премин има право да:

1) провери дали увозникот е запишан во соодветниот регистар на увозници на семенски и саден материјал;

2) дали семенскиот и садниот материјал ги исполнува условите за увоз согласно со членот 26 на овој закон и прописите од областа на здравјето на растенијата;

3) по претходна оцена зема мостри од семенскиот или садниот материјал и ги испрати за анализа во овластена лабораторија;

4) утврди дали пратката е придружена со пропишаните сертификати и дали е запишана во националната сортна листа на сорти или дали има одобрение за увоз и

5) доколку оцени дека семенскиот и садниот материјал не одговара на одредбите на овој закон, со решение ќе го задолжи увозникот до одреден рок да го отстрани недостатокот или да ја врати пратката назад. Ако не се отстранат недостатоците или не се врати пратката назад, инспекторот на граничниот премин во присуство на официјално лице од царинската служба ќе ја одземе или уништи пратката.

Член 65

Решение на инспекторот и жалба

(1) За преземените мерки утврдени со овој закон, инспекторот донесува решение.

(2) Против решението на инспекторот од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот за земјоделството, шумарството и водостопанството.

(3) Жалбата изјавена против решението ставот (1) на овој член не го одлага неговото извршување, во случај ако со неизвршувањето на утврдените мерки ќе се предизвикаат последици кои тешко можат да се остранат.

XII. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 66

(1) Со парична казна од 150.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

1) произведува, врши подготовка за трговија, увоз-извоз, а не е запишан во регистар за снабдувачи на семенски материјал и снабдувачи на саден материјал и не ги исполнува пропишните услови (член 5);

2) пушти во трговија семенски материјал и саден материјал, спротивно на условите од членовите 8, 9, 10, 11 и 13 став (1) на овој закон;

3) не врши стручна контрола на пропишан начин и постапка (член 17 став (1));

4) пушти во промет или увезе семенски и саден материјал без официјални етикети, препакуван без официјално да се обележи на начин со кој ќе се задржи квантитетот и квалитетот на семенскиот и садниот материјал (членови 23, 24 и 32);

5) не го обезбедува одржувањето на сортата, и не набави семенски и саден материјал по барање на Управата (член 45 ставови (1) и (3)) и

6) врши испитување на квалитетот на семенскиот и садниот материјал, а не ги исполнува пропишаните услови од членот 60 на овој закон.

(2) Со парична казна од 40.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице.

(3) Покрај паричната казна од ставот (1) на овој член на правното лице ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење дејност во траење од една до три години.

(4) На одговорното лице во правното лице, за дејствијата од ставот (1) на овој член покрај паричната казна ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на должност во траење од три месеца до една година.

(5) Покрај паричната казна за дејствија од ставот (1) на овој член, на правното лице ќе се изрече и мерка на безбедност одземање на семенски и саден материјал и ќе се нареди уништување на семенскиот и садниот материјал.

(6) Со парична казна од 15.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) точка 1 на овој член и физичко лице и ќе му се изрече мерка на безбедност одземање на семенскиот и садниот материјал и ќе се нареди уништување на семенскиот и садниот материјал.

Член 67

(1) Со парична казна од 50.000 до 150.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

1) не води евиденција за семенската мешавина (член 13 став (1));

2) врши маркетинг на мали количини на семе и саден материјал за кое има одобрение да го користи за научни цели, селекција или официјално испитување (член 14);

3) не води пропишана евиденција за состојбите на семенските посеви и насадите од саден материјал (член 16);

4) не го пријави производството на семенскиот и садниот материјал во определен рок за сертифицирање (член 18);

5) тргува со семенски и саден материјал без официјален сертификат (член 21 став (7));

6) увезува семенски и саден материјал заради извоз, не достави доказ дека размножениот семенски и саден материјал во целина ќе го извезува (член 31 став (1));

7) не го плаќа надоместокот од членот 45 став (2) на овој закон;

8) вршителот на јавната служба не ги извршува или навремено не ги извршува обврските (член 60 став (1)) и

9) на надлежниот инспектор не му овозможи надзор во работата (член 64).

(2) Со парична казна од 10.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) на овој член и одговорното лице во правното лице.

(3) Покрај паричната казна од ставот (1) на овој член на правното лице ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на дејност од шест месеца до две години.

(4) На одговорното лице во правното лице за дејствие од ставот (1) на овој член ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на должност во траење од три месеца до една година.

(5) Покрај паричната казна за дејствијата од ставот (1) на овој член, на правното лице ќе се изрече и мерка на безбедност одземање на семенски и саден материјал и ќе се нареди уништување на семенскиот и садниот материјал.

(6) Со парична казна од 15.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок од ставот (1) точки 2, 3, 4 и 9 на овој член и физичко лице и ќе му се изрече мерка на безбедност одземање на семенскиот и садниот материјал и ќе се нареди уништување на семенскиот и садниот материјал.

XIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 68

Усогласување на работењето

(1) Правните и физичките лица кои вршат производство, доработка, трговија, увоз и извоз и стручна контрола на семенски и саден материјал се должни своето работење да го усогласат со одредбите на овој закон во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Сортите кои се запишани или ќе се запишат во националната сортна листа до денот на влегувањето во сила на овој закон, а кои не се испитани во поглед на различноста, хомогеноста и стабилноста - DUS тест, треба да се испитаат или да се обезбедат резултати за тоа најдоцна во рок од три години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 69

Започнати постапки

Започнатите постапки до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат согласно со законот што важел до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 70

Поблиски прописи

До денот на влегување во сила на поблиски прописи предвидени со овој закон ќе се применуваат прописите што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 71

Престанување на важењето на претходниот закон

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за семенски материјал, саден материјал и материјал за размножување, признавање, одобрување и заштита на сорта ("Службен весник на Република Македонија" број 41/2000), освен одредбите во делот кои се однесуваат за заштита на сортата од членот 61 до членот 85.

Член 72

Влегување во сила

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".